

ENERGO-PRO GROUP

ARAZI EDİNİMİ VE ZORUNLU YENİDEN YERLEŞİM

2024

1. Giriş

Ana faaliyet alanımız hidroelektrik sektördür. Avrupa, Karadeniz ve Kafkasya'da hidroelektrik santralleri işletiyoruz ve faaliyetlerimizi Güney Amerika'ya doğru genişletiyoruz. Ayrıca Bulgaristan ve Gürcistan'da büyük ölçekli dağıtım şebekeleri işleterek elektrik dağıtımını ve enerji ticareti de yapıyoruz.

Şirketimiz 1994 yılında Çek Cumhuriyeti'nin Svítavy kasabasında kurulmuş olup, ekonomik geçiş döneminde Orta ve Doğu Avrupa'da hidroelektrik enerjisinin modernizasyonu ve rehabilitasyonuna katılmıştır.

Merkezi Prag'da bulunan çok uluslu ENERGO-PRO grubunun bir parçası olan Slovenyalı su türbini üreticisi Litostroj Power d.o.o. Çek Cumhuriyeti'nde kayıtlı Litostroj Engineering a.s. araştırma, tasarım ve mühendislik çalışmalarına odaklanmaktadır.

ENERGO-PRO, sürdürülebilir kalkınmaya ve yatırımlarımızın etki alanlarında yaşayan toplulukların refahına ve korunmasına kendini adanmıştır. Bugün benimsediğimiz politika ve uygulamaların sadece bizim değil, gelecek nesillerin de yaşamlarını şekillendireceğinin farkındayız. Bu nedenle, sürdürülebilirlik kaygılarını günlük faaliyetlerimize entegre etmenin hayati önem taşıdığına inanıyoruz.

Politikanın amaçları doğrultusunda ENERGO-PRO, Uluslararası Finans Kurumu (IFC) Sürdürülebilirlik Politikası ve Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik Performans Standartları, özellikle de Performans Standardı #5 Arazi Edinimi ve Gönülsüz Yeniden Yerleşim ile uyumludur.

2. Amaç ve Hedefler

Bu Politikanın amacı, arazi edinimi ve gönülsüz yeniden yerleşime ilişkin taahhütlerimizi ve yükümlülüklerimizi sunmaktır.

Genel hedefler şunlardır:

- Arazi edinimi ve gönülsüz yeniden yerleşim ile ilgili riskleri yönetmek.
- Projeden etkilenen kişiler üzerindeki etkilerden kaçınmak ve kaçınmanın mümkün olmadığı durumlarda ilgili kayıpları en aza indirmek ve telafi etmek.
- IFC'nin Sürdürülebilirlik Politikasına, Performans Standartlarına ve yeniden yerleşim ile ilgili tüm geçerli yasal gerekliliklere uyulmasını sağlamak.
- Topluluk çatışmasını önlemek ve/veya en aza indirmek.
- Topluluklar ve projeden etkilenen diğer kişilerle iyi bir ilişki geliştirmek ve sürdürmek.
- Geçim kaynaklarının restorasyonunun uzun vadeli bir süreç olduğunu anlamak.
- Tüm İş Birimlerinin tasarım, inşaat ve işletme dahil olmak üzere ilgili proje kapsamı sırasında bu politikanın ilkelerine uymasını sağlamak.

3. Ekonomik¹ ve Fiziksel² Yeniden Yerleşim Prensipleri

ENERGO-PRO, ekonomik ve fiziksel yer değişimi ile ilgili olarak aşağıdaki ilkeleri benimsemiştir:

- Yeniden yerleşimin hesap verebilirliği en yüksek Yönetişim Organı (HGB) olan ENERGO-PRO Yönetim Kurulu'na aittir.
- ÇSY Komitesi, bu Politikayı güncelleme ve genel gözetim sorumluluğuna sahiptir.
- Yeniden yerleşim yönetimi için yeterli insan kaynağı ve mali kaynak tahsis edilecektir.
- IFC'nin Sürdürülebilirlik Politikası ve Performans Standartları ile yürürlükteki mevzuat gerekliliklerine uygunluk.
- Projeden etkilenen kişilerle erkenden iletişime geçilmesi.

¹ Gelir kaynaklarının veya geçim kaynaklarının kaybına yol açan varlıkların veya varlıklara erişimin kaybı (IFC), buna odun, balıkçılık ve diğer doğal kaynaklara erişim de dahil olabilir.

² Proje için arazi ediniminden kaynaklanan fiziksel yer değiştirme veya barınak kaybı (IFC).

- Yeniden yerleşim konusunda paydaşlarla şeffaflığın sağlanması.
- Tasarım, inşaat ve işletme aşamaları boyunca kaçınma ilkesinin kullanılması.
- İş Birimlerinin, ekonomik veya fiziksel yerinden edilmeye ihtiyaç duyulduğunda ve yeniden yerleşimin gönülsüz olduğu düşünüldüğünde Yeniden Yerleşim Eylem Planları hazırlamaları gerekmektedir³. Ayrıntı ve karmaşıklık düzeyi, proje kapsamına ve etkisine bağlı olarak değişecektir.
- Projeden etkilenen kişilerin refahı da dahil olmak üzere geçim kaynaklarının yeniden sağlanması ve/veya geliştirilmesi. Bu, iyileştirilmiş temel hizmetlere ve altyapıya erişimi de içerebilir.
- Yerli halklara ait arazileri etkilemekten kaçının; kaçınmanın mümkün olmadığı durumlarda "Özgür, Önceden, Bilgilendirilmiş" rıza ilkesini uygulayın. Tasarım aşamasında teknik ekipler yerli halklara ait arazileri etkilememek için alınan tüm önlemleri belgeleyecek ve gösterecektir. İnşaata başlama onayı ÇSG Komitesi tarafından verilecektir.

4. Bu Politikanın Zorunlulukları

Bu politika, projeden etkilenen kişiler üzerindeki etkilerin önlenmesi ve/veya en aza indirilmesi ve ENERGO-PRO için risklerin önlenmesini amaçlayan bir dizi gerekliliği tanımlamaktadır. Bu gereklilikler, mevcut veya yeni projeler için arazi ve diğer toplumsal varlıkları etkileyen tüm İş Birimleri için geçerlidir ve proje tasarımı, inşaatı ve operasyonları sırasında uygulanır.

I. Kaçınma

ENERGO-PRO, gönülsüz yeniden yerleşimin projeden etkilenen insanlar üzerinde bir dizi olumsuz etkiye yol açtığına farkındadır. Bu nedenle, ilkelerimize uymak için, tüm İş Birimleri projeleri insanları mümkün olduğunca etkilemekten kaçınacak şekilde tasarlayacaktır. Projeler, alınan tüm kaçınma ve minimizasyon önlemlerini belgeleyecektir.

II. Anlamlı Paydaş Katılımı

Topluluklar ve projeden etkilenen kişilerle katılım erken başlayacaktır. Yeniden yerleşim gerektiren tüm projeler şeffaf, kültürel açıdan uygun ve kapsayıcı bir Paydaş Katılım Planı hazırlayacaktır. İletişim ve bilgilendirme oturumları, projenin etkilerine ve topluluklar tarafından tercih edilen istişare yöntemine bağlı olarak genel oturumlar, odak grup ve bireysel olarak düzenlenebilir. Katılım, ilgili bilgilerin ve etkilerin açıklanmasını içerecektir. Beklenti yaratmamaya özen gösterilecektir. Amaç, ENERGO-PRO ile etkilenen topluluklar ve insanlar arasında dürüst ve bilgili bir diyalog kurmaktır.

Paydaş katılımı, hassas gruplara danışmak için özel önlemler içerecektir.

III. Şikayet Mekanizması

Projenin ölçeğine bağlı olarak, yeniden yerleşime özel bir şikayet mekanizması hazırlanacaktır. Yeniden yerleşim ölçeği küçükse, proje İş Birimi harici Şikayet Mekanizmasını kullanabilir, aksi takdirde Yeniden Yerleşime özel bir Şikayet Mekanizması hazırlanması önerilir. Yaşlılar, kadınlar ve yerli halk da dahil olmak üzere hassas grupların şikayet mekanizmasına erişiminin sağlanmasına özen gösterilecektir.

IV. Hassas gruplar

Yeniden yerleşim gerektiren her proje için Hassas Grupların tanımlanması ve belirlenmesi gerekecektir. Hassas grup tanımı sahaya özeldir ve kadınları, yaşlıları, gençleri, fiziksel ve zihinsel

³ IFC PS5, paragraf 1: "Gönülsüz yeniden yerleşim, projeye ilgili arazi edinimi ve/veya arazi kullanımına getirilen kısıtlamalar sonucunda hem fiziksel yerinden edilmeyi (yer değiştirme veya bannak kaybı) hem de ekonomik yerinden edilmeyi (gelir kaynaklarının veya diğer geçim kaynaklarının kaybına yol açan varlıkların veya varlıklara erişimin kaybı) ifade eder. Etkilenen kişiler veya topluluklar, fiziksel veya ekonomik yerinden edilmeye sonuçlanan arazi edinimini veya arazi kullanımındaki kısıtlamaları reddetme hakkına sahip olmadığında yeniden yerleşim gönülsüz olarak kabul edilir. Bu durum (i) yasal kamulaştırma veya arazi kullanımında geçici veya kalıcı kısıtlamalar ve (ii) alıcının kamulaştırmaya başvurabileceği veya satıcıyla müzakerelerin başarısız olması halinde arazi kullanımına yasal kısıtlamalar getirebileceği müzakere edilmiş anlaşmalarda ortaya çıkar." Hükümetin araziyi kamulaştırma seçeneğinin olduğu durumlar gönülsüz olarak kabul edilir. Gönüllü yeniden yerleşim, arazi ediniminin müzakere edildiği ve istekli bir alıcı/istekli bir satıcının olduğu durumdur.

engellileri, kronik hastaları, aşırı yoksul haneleri, kayıt dışı yerleşimcileri veya gecekonducuları, marjinal azınlık gruplarını, mültecileri, çevresel olarak yerinden edilmiş insanları, doğal kaynaklara dayanan yerli halkları ve diğerlerini içerebilir. Hassas grupların tanımlanması ve belirlenmesi ÇSED süreci sırasında yapılmalı ve gerektiğinde güncellenmelidir.

Hassas grupların görüşlerinin dikkate alınmasını sağlamak için katılım süreci sırasında özel önlemlerin geliştirilmesi gerekecektir. Buna ek olarak, Yeniden Yerleşim Eylem Planının hazırlanması ve uygulanması sırasında özel önlemler alınması gerekebilir.

V. Yeniden Yerleşim Eylem Planının Hazırlanması

Gönülsüz yeniden yerleşim ile sonuçlanan tüm yeni projeler veya genişleme gerektiren mevcut projeler Yeniden Yerleşim Eylem Planları hazırlayacaktır. Projeler, Yeniden Yerleşim Eylem Planını hazırlamak ve yeniden yerleşim sürecini yönetmek için IFC Sürdürülebilirlik Politikasına, Arazi Edinimi ve Gönülsüz Yeniden Yerleşime ilişkin IFC Performans Standardı #5'e, Arazi Edinimi ve Gönülsüz Yeniden Yerleşime ilişkin IFC Kılavuz Notu #5'e ve 2024 "İyi Uygulama El Kitabı; Arazi Edinimi ve Gönülsüz Yeniden Yerleşim "e (IFC) başvuracaktır. Hidroelektrik Sürdürülebilirlik Birliği'nden (HSA) akreditasyon almak isteyen projeler de HSA'nın "Hidroelektrik Yeniden Yerleşim Kılavuzu "nu kullanacaktır. IFC'ye göre, bir Yeniden Yerleşim Eylem Planı iki veya üç haneyi etkileyen yerinden edilme için 4-5 sayfa kadar kısa olabileceği gibi, çok sayıda haneyi, karmaşık geçim kaynaklarını ve hassas veya yerli halkları içeren yerinden edilme için 150 sayfa veya daha uzun olabilir.

Tipik olarak, Yeniden Yerleşim Eylem Planının hazırlanması ve planlama süreci şunları gerektirecektir:

- a) Kapsam belirleme aşaması ve yerel makamlara ve etkilenen topluluklara ilk bilgilendirme.
- b) ÇSED ekibi ile işbirliği. ÇSED ekibi ile sinerji yaratılması ve faaliyetlerin tamamlanması tercih edilir.
- c) Hükümet de dahil olmak üzere paydaşlarla etkileşim.
- d) Etkileri en aza indirmek ve proje ayak izini belirleyip son haline getirmek için teknik ekiple etkileşim.
- e) Yasal çerçevenin anlaşılması. Tüm projelerin bu Politikaya uyması gerekir, yasal gereklilikler ile bu Politika arasında boşluklar varsa ve hükümet kamulaştırmada ısrar ediyorsa veya yeniden yerleşime öncülük ediyorsa, proje boşlukları kapatmak ve bu Politika'nın ve IFC'nin gerekliliklerini karşılamak için bir Ek Yeniden Yerleşim Eylem Planı hazırlayacaktır.
- f) Projeden Etkilenen kişilerin nüfus sayımının hazırlanması.
- g) Projeden etkilenen kişilerle hak sahipliği matrisinin hazırlanması ve müzakere edilmesi. Hak sahipliği matrisi, önerilen tazminat paketleri, etkilenen kişi kategorileri, ödenek ve geçim kaynaklarının restorasyonuna ilişkin haklar hakkında bilgi sağlar.
- h) Son tarihin belirlenmesi ve bildirilmesi. Son tarih, yeni yapıların, ağaçların, ekinlerin ve diğer taşınmaz varlıkların artık tazminat amacıyla sayılmayacağı veya ölçülmeyeceği tarihtir. Bu, gelecekteki tazminat beklentisiyle fırsatçı yerleşim veya inşaatı kaçınmak için gereklidir (2024 İyi Uygulama El Kitabı; Arazi Edinimi ve Gönülsüz Yeniden Yerleşim (IFC)). Son tarih, varlık araştırmasının tamamlandığı tarihtir. Son tarih yönetmelikle zorunlu kılınmamışsa, projenin hükümet tarafından onaylanmasını sağlamak için çok önceden devlet kurumlarıyla dikkatli bir koordinasyon sağlanması gerekecektir. Son tarihin belirlenmesinin bazı yetki alanlarında hassas olabileceği ve bu süreçte dikkatli olunması gerektiği anlaşılmaktadır⁴.
- i) Detaylı Varlık araştırması.
- j) Yerel makamlar ve yerel topluluklarla işbirliği içinde yeniden yerleşim alanlarının belirlenmesi ve/veya varsa Ev Sahibi toplulukların belirlenmesi.
- k) Değerleme ve Tazminat Oranları. Kayıplar için güncel uygun devlet oranları yoksa, projenin bir Piyasa değerlendirme araştırması yapması gerekebilir. Tazminat oranları tam

⁴ Projelerin bir son tarih belirlemeleri şiddetle tavsiye edilir, ayrıca bu bir IFC ve HSA gerekliliğidir, ancak projeler bir son tarih belirleyemezlerse, hükümet temsilcileriyle tutanaklar, uzmanlarla istişare ve kendi yetki alanlarındaki diğer projelerle kıyaslama dahil olmak üzere bu gerekliliği uygulamak için alınan tüm önlemleri göstermek zorunda kalacaklardır.

ikame maliyeti üzerinden hesaplanacaktır⁵.

- l) Yeniden yerleşim uygulama programı.
- m) Yeniden yerleşim bütçesi.
- n) Yeniden Yerleşim Eylem Planının açıklanması.

VI. Geçim Kaynakları Restorasyon Planı

Araziyi, ağaçları, mahsulleri ve insanların geçim kaynaklarını etkileyen projeler için bir Geçim Kaynaklarını Geri Kazandırma Planı hazırlanacaktır. Plan, projenin insanların geçim kaynaklarını eski haline getirmek için alacağı önlemleri açıklayacaktır. Plan, geçim kaynağı haklarını, geçim kaynağı restorasyon planına erişebilecek kişi kategorilerini, geçim kaynağı faaliyetleri ile ilgili ayrıntıları, takvimi, bütçeyi ve diğer hususları içerecektir.

Tipik olarak, fiziksel yerinden edilmeye neden olan projeler bir Yeniden Yerleşim Eylem Planı, insanların geçim kaynaklarını etkileyen projeler (ekonomik yerinden edilme) bir Geçim Kaynaklarını Geri Kazandırma Planı hazırlayacaktır. Her ikisini de etkileyen projeler, geçim kaynaklarının restorasyonunu ele alan bir Yeniden Yerleşim Eylem Planı hazırlayabilir veya bağımsız belgeler hazırlayabilir.

VII. Finans ve İnsan Kaynakları

Yeniden yerleşim planlaması özel beceri seti ve uzmanlık gerektirir. Ölçeğe ve kapsama bağlı olarak, BU'lar Yeniden Yerleşim Eylem Planını hazırlamak için uygun niteliklere sahip danışmanlarla iç personele güvenebilir. Gerekli beceriler tipik olarak hukuki, sosyal, teknik, geçim kaynakları için küçük işletmeler, tarım uzmanları, lojistik ve inşaatçıdır. Ayrıca, danışmanların görevlendirilmesi ve Yeniden Yerleşim sürecinin tasarlanması için yeterli mali kaynak sağlanacaktır.

Yeniden Yerleşim Eylem Planının uygulanması için sosyal uzmanlar da dahil olmak üzere nitelikli personele de ihtiyaç duyulacaktır. Yeniden Yerleşim Eylem Planını uygulamak için uygun iç personel yoksa, proje danışmanlarla çalışmayı düşünebilir. Ancak, uygulama aşaması için tercih, yeniden yerleşim eylem planını uygulamak üzere kalifiye personel görevlendirmektir.

VIII. Zaman Çizelgesi

Projelerin, Yeniden Yerleşim Eylem Planının hazırlanması ve uygulanması için yeterli zamanlama sağlaması gerekecektir. Projenin uygun şekilde planlanması ve Yeniden Yerleşim sürecinin genel Proje planlaması ve programına entegre edilmesinin sağlanmasıyla geçici yer değiştirmelerden mümkün olduğunca kaçınılacaktır. Geçici yer değiştirme hayal kırıklığına, güven kaybına ve çoğu durumda şikayetlerin artmasına neden olur.

IX. Yeniden Yerleşim Eylem Planının Uygulanması

Yeniden yerleşimin uygulanması, belirli koşullara bağlı olarak, etkilenen topluluklar ve projeden etkilenen kişilerle tazminat anlaşmalarının imzalanması, tazminatın teslimi, konut ve topluluk altyapısının inşası, temel hizmetlerin sağlanması, yolların inşası, küçük işletme geliştirme, tarım programları, balıkçılık programları gibi geçim programlarının uygulanmasından oluşabilir.

Bu aşama genellikle proje personeli tarafından gerçekleştirilir ve destek gerekiyorsa danışmanların işe alınması gerekecektir. Ekipte satın alma, sosyal, hukuk, inşaat, tarım uzmanları, küçük işletme uzmanları, hayvancılık uzmanları ve diğerleri yer alabilir. Proje altyapı ve konut inşaatı gerektiriyorsa, bu rolün İş Biriminin kıdemli bir üyesine verilmesi ve faaliyetlerin Çevre ve Sosyal Departman veya eşdeğeri ile koordine edilmesi temel bir gerekliliktir. Yeniden Yerleşim programının uygulanması için görevlendirilen tüm ekipler arasında sık sık ilerleme toplantıları planlanacaktır.

X. İzleme ve Değerlendirme

⁵ İkame maliyeti, varlıkların piyasa değeri artı işlem maliyetleri olarak tanımlanır. Bu değerlendirme yöntemi uygulanırken yapıların ve varlıkların amortismanı dikkate alınmamalıdır. Piyasa değeri, Etkilenen Toplulukların ve kişilerin kaybettikleri varlıkları benzer değerlerdeki varlıklarla değiştirebilmeleri için gereken değer olarak tanımlanır. İkame maliyetini belirlemeye yönelik değerlendirme yöntemi belgelenmeli ve ilgili Yeniden Yerleşim ve/veya Geçim Kaynaklarını Geri Kazandırma planlarına dahil edilmelidir (IFC 2021).

ENERGO-PRO

Tüm İş Birimleri, Yeniden Yerleşim Eylem Planının uygulanmasının sonuçlarını değerlendirmek için yeterli izleme ve değerlendirme süreçlerinin mevcut olmasını sağlayacaktır. İzleme ve değerlendirmenin maliyeti Yeniden Yerleşim Eylem Planına dahil edilecektir. Kilit performans göstergeleri geliştirilecek ve izlenecektir. İzleme, Fiziksel Yerinden Edilmenin tamamlanmasından sonra ve Ekonomik Yerinden Edilme için geçim kaynakları yeniden tesis edildikten sonra uygun bir süre boyunca devam edecektir.

5. Dağıtım

Bu belge şirketin web sitesinde mevcuttur, seçilen standart iş hüküm ve koşullarına dahil edilmiştir ve şirket yöneticileri, yönetimi, çalışanları, yüklenicileri ve alt yüklenicileri tarafından incelenebilir. Bu politika düzenli olarak gözden geçirilecek ve ortakların ve paydaşların gereksinimlerini karşılamak üzere güncellenecektir.

6. Yürürlük

Bu yeni politika 30 Temmuz 2024 tarihinde yürürlüğe girecek ve bu tarihten itibaren geçerli olacaktır.